

«перенестися» у період написання картини. Час у ретроспективному хронотопі досить важко окреслити, його визначають фольклорні риси. У творі багато описів: «Обстановка була тут розкішна, однак вельми старовинна і ветха. Стіни повсюди прикрашені гобеленами та всілякою зброєю, а поміж усього того – незвичайно багато картин, позначених високим натхненням – сучасних, вставлених у розкішні золочені рами, оздоблені арабесками. Картини висіли повсюди, куди не глянь, навіть по найглухіших закапелках і нішах, – а з чудернацької примхи зодчого їх було тут немало»[9], «То, як я вже казав, був портрет юної дівчини – голова і плечі, – виписаний «віньєткою», коли вжити мистецький термін, а стиль навіював спогади про улюблені голівки Саллі. Плечі, груди, навіть осяйний віночок кіс ніби розчинялися в невиразній і водночас глибокій імлі тла. Овальна золочена рама, розкішно оздоблена філігранню на мавританський лад» [4].

Отже, оповідання Едгара По «Овальний портрет» – це мініатюрна історія, у якій вміщено цілий ряд різних жанрів: жах, трилер, містику, кримінал та щось психологічне на межі психіатричного. Твір має чітко сформований сюжет, його композиція лаконічна та по-своєму неповторна. Головними героями виступають люди, які проявляють свободу в діях і доводять абсурдність страху, відчаю та смерті. Глибокий психологізм, фантастичне зміщення світів, готичні мотиви, ретроспективний хронотоп, вмотивованість героїв діяти за власними правилами та протидіяти суспільству є важливими сюжетно-композиційними прийомами «страшного» оповідання Е. По «Овальний портрет».

Список використаних джерел:

1. Дубенков В., Коржовська О. Літературні прийоми гротеску у творах Е. По. Поєднання комічного і трагічного. *Полілог*. 2015. № 3. С. 35–37.
2. Едгар Аллан По: як писати оповідання. 2015. URL : <https://starylev.com.ua/club/blog/edgar-allan-po-yak-pysaty-opovidannya>
3. Літературознавчий словник-довідник / [за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В.Теремка]. Київ : ВЦ «Академія». 2007. 752 с.
4. По Е. Овальний портрет: Оповідання. Київ: Дніпро, 2001. 368 с. URL : <https://litmir.club/br/?b=568891>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НАРАТИВНОГО КОНСТРУЮВАННЯ АВСТРАЛІЙСЬКИХ ХУДОЖНІХ ЕТНОНАРАТИВІВ ДЛЯ ДІТЕЙ НА ПРИКЛАДІ ОПОВІДАННЯ «*DISTANT RAIN*» ШОНА ТЕНА

*Олена Ставенко,
доктор філософії зі спеціальності 035 Філологія,
провідна фахівчиня сектору іншомовної освіти
відділу міжнародних ініціатив та проєктної діяльності,
Херсонський державний університет
E-mail: evstavenko@gmail.com*

Австралійська література для дітей на своєму сучасному етапі розвитку все більше тяжіє до урізноманітнення і трансформації жанрів. Це обумовлюється як загальносвітовими, так і специфічними лінгвокультурними тенденціями літературного процесу. Популярними стають ілюстровані тексти, так звані *picture books* різних жанрів, дигітальні версії книг для дітей, графічні наративи, що набувають все більшого поширення й диференціації в Австралії на початку XXI століття. У нашому дослідженні сучасних наративів для дітей послуговуємось здобутками наратологічних студій і, зокрема мультимодальним аналізом ілюстрованих наративних текстів [2, 5], та демонструємо їх особливості на прикладі короткого оповідання «*Distant Rain*» Шона Тена [3, р. 28-35].

Художній наратив «*Distant Rain*» входить до дигітальної версії збірки оповідань для дітей автора та ілюстратора Шона Тена «*Tales from Outer Suburbia*» [3]. Збірка містить в собі низку наративів, сконструйованих мультимодально. Кожне з п'ятнадцяти ілюстрованих коротких оповідань, заснованих на спогадах автора про його дитинство в північних передмістях Перта (Західна Австралія), розповідає про дивну ситуацію чи подію, що відбувається у знайомому передмісті, та про те, як звичайні люди реагують на описані випадки [4]. Обкладинка книги виглядає як паперовий конверт з маркою Австралії. Після першої ілюстрації у книзі розміщено зображення конверта, адресованого Полу з м. Перт, з п'ятнадцятьма поштовими марками. У дигітальній версії книги кожна марка має мінімалістичну ілюстрацію одного з оповідань, заголовок і номер сторінки, та є покликанням, натиснувши на яке, можна одразу перейти до відповідного оповідання / сторінки.

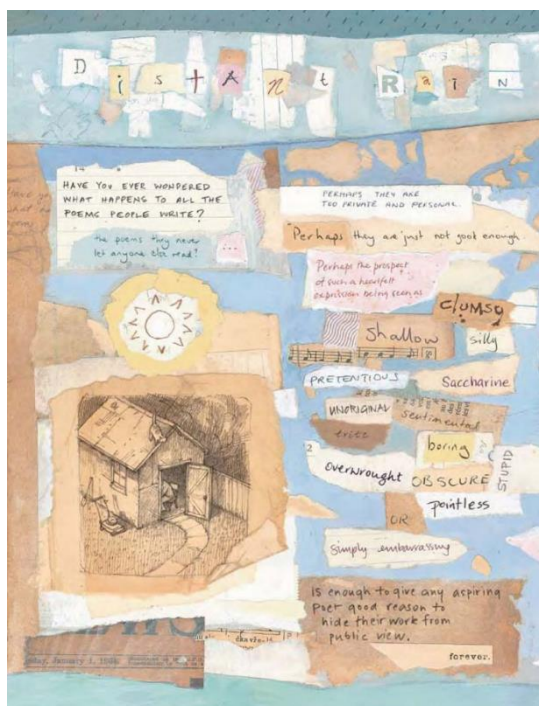
Наративи збірки є історіями про різні не пов'язані між собою випадки, проте їх всі поєднує місце перебігу подій – передмістя *Outer Suburbia* («зовнішнє / віддалене передмістя»), що є авторським заміщенням традиційного казкового лісу літератури для дітей. Такий топос, на перший погляд, є абсолютно звичайним, проте в художніх текстах Ш. Тена він постає загадковим, фантастичним, контроверсійним, що об'єднує в собі буденне та незвичне, реальність та фантазію, дитячу гру та роздуми дорослого [4], а також відбиває етнокультурну специфіку художнього етнонративу для дітей, втілену в вербальних і невербальних засобах його конструювання.

У нашій роботі, оповідання «*Distant Rain*» Шона Тена вважаємо графічним наративом. Поняття графічних наративів містить неанімаційні креативні зображення та історію, маніфестовану через графічне мистецтво і які характеризуються секвентивністю (послідовністю епізодів, що утворюють історію) [1, с. 50]. У ньому йдеться про надзвичайне пояснення того, куди зникають та що стається із віршами, які пишуть на папері, але нікому не показують, люди. В історії описано як фрагменти пошматованих аркушів з віршами притягуються один до одного невідомою силою й поступово формують паперову сферу, яка з часом збільшується, росте, подорожує, збираючи все більше «забутих думок» (*forgotten thoughts*), підіймається вгору «простою силою стількох невисловлених емоцій» (*by the sheer force of so much unspoken*

emotion), проте зрештою вітром і дощем руйнується й розпадається знову на шматочки (*beaten by driving rain and reduced in a matter of minute to a billion soggy shreds*). Опиняючись на землі, ці фрагменти утворюють «випадкові» поезії (*pressed into accidental verse*), що означають щось відмінне для кожної людини й залишають за собою дивне відчуття невагомості (*weightlessness*) й посмішку на вустах. Вербальну репрезентацію цієї історії доповнює графічне представлення тексту та зображення, що розкриває і підсилює її зміст в окремих наративних епізодах.

Вважається, що наратор виступає медіатором вербального та візуального способу репрезентації історії і визначає, що бачить фокалізатор та відповідно читач. Постаті наратора й фокалізатора часто творяться за допомогою як вербальних, так і візуальних засобів, з домінуванням візуального способу репрезентації у графічних наративах [5]. В оповіданні Ш. Тена «*Distant Rain*» автор використовує мультимодальні (візуально-вербальні) засоби наративного конструювання. Найбільш поширеними лінгвостилістичними засобами є персоніфікація, порівняння й перерахування, наприклад у фрагменті: «*Left undisturbed, this ball gradually becomes larger and rounder as other free verses, confessions, secrets, stray musings, wishes and unsent love letters attach themselves one by one. Such a ball creeps through the streets like a tumbleweed...*» [3, p. 30], у якому персоніфікується сфера зі шматочків паперу, що збільшується та повільно пересувається вулицями (*this ball gradually becomes larger and rounder; a ball creeps through the streets*) і порівнюється з перекотиполем (*like a tumbleweed*). Серед шматочків паперу є вільні вірші (*free verses*), зізнання (*confessions*), таємниці (*secrets*), роздуми (*stray musings*), бажання (*wishes*) та не надіслані любовні листи (*unsent love letters*), що перераховані у текстовому фрагменті. Усі вербальні засоби творення наративу є інтегрованими в візуальні зображення. Візуальне конструювання оповідання, ілюстрації до епізодів наративу домінують над вербальними. Автор створює їх за допомогою різноманітних графічних технік, як-от паперовий колаж, використання різних шрифтів і почерків, а також кольорів та розмірів вербального тексту. Зображення намальовані олівцем, акрилом або олією.

В оповіданні усі речення та навіть слова є розміщеними на сторінках на окремих шматочках паперів різних розмірів, кольорів, почерків чи шрифтів, на перший погляд, хаотично, проте все ж у логічній послідовності, яка уможлиблює читати історію зліва направо та зверху вниз. Окрім того, на сторінках графічного наративу також містяться ілюстрації до тексту, що зображені на окремих «шматочках паперу». Наприклад, серед пояснень наратором причин, чому поети не показують нікому свої праці, наводиться приватний і особистий характер поезій «*Perhaps they are too private and personal*», що візуально експлікується також в зображенні на сторінці будиночка, у якому на самоті сидить за столом і щось пише один з таких «поетів» [3, p. 28].

Фрагмент графічного наративу «Distant Rain» Шона Тена

Автор наводить й інші можливі причини, чому поезії були пошматовані (неідеальність *not good enough*, або страх перед засудженням читачів *the prospect of such a heartfelt expression being seen as clumsy*), вербально виражаючи їх за допомогою повторів номінативної одиниці *perhaps* та перерахуванням чотирнадцяти експресивних прикметників з негативною семантикою у такому фрагменті: «*Perhaps the prospect of such a heartfelt expression being seen as clumsy, shallow, silly, pretentious, saccharine, unoriginal, sentimental, trite, boring, overwrought, obscure, stupid, pointless or simply embarrassing*» [3, p. 28]. За допомогою візуальних засобів у наративі твориться точка зору фокалізатора. Зокрема, читаючи перелік цих прикметників, кожен з яких розташований на сторінці на окремому шматкові паперу, погляд поступово опускається вниз, відображаючи все більшу кількість причин та змушуючи, у такий спосіб, читача співпереживати авторам цих фрагментів поезій, які вирішили їх сховати від світу. На подібну до наведеної вище візуально-вербальної репрезентації наративу натрапляємо також наприкінці історії, коли дощ руйнує сферу та її шматочки з окремими виразами або словами «падають» донизу, разом з краплями далекого дощу (*distant rain*), що зображено на темно-синьому тлі. Натомість фінальний фрагмент, у якому йдеться про наступний ранок після такого дощу, коли люди вийшли на вулицю й побачили на галявинах, вікнах автомобілів, скрізь безліч новостворених випадкових віршів (*every lump of wet paper contains various faded words pressed into accidental verse* [3, p. 35]), вже розміщено на рожевому сонячному тлі, що символізує новий початок, нове життя для усіх цих забутих поезій. На сторінці книги для підсилення вербального опису новостворених віршів, що репрезентовані перерахуванням експресивних номінативних одиниць-прикметників з позитивною семантикою радості (*joyful*), правдивості (*truthful*), веселощів (*hilarious*), глибини (*profound*), ідеальності (*perfect*), наратор використовує різнобарвні шрифти й рукописні

почерки, символічне зображення сонця, ілюстрацію, на якій зображено жінку, яка дивиться на безліч шматочків паперу на землі, а також розміщення цих фрагментів, зокрема дугоподібне розташування виразу «*strange feeling of weightlessness*», що візуально імітує «дивне відчуття невагомості» людини, яке вона відчуває, читаючи ці поезії.

Отже, сучасні австралійські художні наративи для дітей початку ХХІ століття характеризуються тенденціями до жанрових трансформацій та мультимодальності наративного конструювання. У графічних наративах візуальний модус репрезентації історій домінує над вербальний, доповнюючи й підсилюючи його за допомогою низки графічних засобів, сприяє творенню постатей наратора та фокалізатора й уможливорює глибше розуміння змісту історій. Перспективним вважаємо дослідження мультимодальної образності графічних наративів для дітей Австралії та порівняння їх особливостей з наративами інших країн.

Список використаних джерел:

1. Цапів А.О. Конструювання графічних наративів (коміксів) (на матеріалі графічних текстів циклу *Fables*). *Science and Education a New Dimension. Philology*, VIII(68). 2020. Issue 226. P. 50-55.
2. Kress G., & van Leeuwen T. *Reading images: The grammar of visual design* (2nd ed.). London and New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2006.
3. Tan Sh. *Tales from Outer Suburbia* (S. Tan, Illus.). Allen & Unwin, 2008. 96 p.
4. Tan Sh. *Suburbia Book*. URL: <https://www.shauntan.net/new-page-30> Accessed 16 November 2024.
5. Tsapiv A. Multimodal Imagery in Picture Books for Children. *Cognition, communication, discourse*. 2022, № 25. P.80-87.

СПЕЦИФІКА ЖІНОЧОЇ ПСИХОЛОГІЇ У РОМАНІ ДЖЕЙН ОСТІН «ГОРДИСТЬ І УПЕРЕДЖЕННЯ»

Валерія Швайка

здобувачка історико-філологічного факультету,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
E-mail: valerishvaika4@gmail.com

Надія Павлюк

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української на зарубіжній літератур,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
E-mail: pavlyuknadya@gmail.com